

# РЕШЕНИЕ

№ 1056

гр. П., 18.10.2022 г.

## В ИМЕТО НА НАРОДА

**РАЙОНЕН СЪД – П., IX ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ**, в публично заседание на деветнадесети септември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Т.И.Т.

при участието на секретаря Г.Н.Т.  
като разгледа докладваното от Т.И.Т. Гражданско дело № 20221720102127 по описа за 2022 година

за да се произнесе взе предвид следното:

**Предявени са искове с правно основание чл.55, ал.1, предл. първо, вр. чл.86 ЗЗД.**

Производството по делото е образувано въз основа на искова молба от М. М. П., ЕГН \*\*\*\*\*, със съдебен адрес: \*\*\*, срещу „\*\*\*“АД, с ЕИК \*\*\*, със седалище/адрес на управление:гр. \*\*\* с правно основание чл.55, ал.1, предл. първо, вр. чл.86 ЗЗД, с който се иска ответникът да бъде осъден да заплати на ищцата сумата в размер на 148.68 лева, представляваща недължимо платени суми по Договор за паричен заем № \*\*\*от 28.05.2019 г., ведно със законната лихва считано от предявяване на исковата молба - 15.04.2022 г. до окончателното изплащане на сумата. Ищцата твърди, че в . чл.4 от Договора за заем, било уговорено обезпечение на заема д гарант – две физически лица, поръчители или банкова гаранция в полза на ответника, като поръчителите следвало да отговарят на конкретно посочените в договора условия, като ал.2 от същата клауза на договора, при неизпълнение на това задължение от страна на заемополучателят, заемодателят начислява неустойка в размер на 148.68 лева. Твърди, че сумата от 148.68 лева, представляваща неустойка за непредставяне в срок на надлежни поръчители или друг вид обезпечение, ответника начислил, като общата сума по договора, която следвало да плати била в размер на 674.04 лева. Сочи, че е погасила изцяло сумата по сключения договор, но клаузата по чл.4 от договора твърди, че е нищожна противоречаща на множество разпоредби на ЗПК, което обосновавало правният и интерес от предявяване на иска.

В законоустановения срок ответникът е подал отговор, с който е оспорил иска по основание и размер, поради което и иска отхвърлянето му като неоснователен. Ответникът

твърди, че неустоечната клауза не противоречи на добрите нрави, същата е начислена поради неизпълнение от ищцата на поето от нея задължение по договора да обезпечи полученият от нея заем чрез двама поръчители или банкова гаранция, поради което и била дължима. Излага доводи, че клаузата за неустойка не противоречи и на ЗЗП. По подробно изложените в отговора доводи и аргументи, моли съда да отхвърли иска.

В съдебно заседание ищцата се представлява от адв. М., който поддържа предявения иск и моли съда да го уважи, като им се присъдят сторените по делото разноски, както и да бъде присъдено на адв. М. адвокатско възнаграждение по реда на чл.38, ал.2 от ЗА за оказаната от него безплатна правна помощ на ищцата. Противопоставя възражение за прекомерност на възнаграждението на ответната страна.

Ответникът в съдебно заседание не се представлява. В депозираните писмени молби оспорва иска, като моли същият да бъде отхвърлен и им се присъдят сторените по делото разноски. Противопоставя възражение за прекомерност на заплатеното от ищцата адвокатско възнаграждение.

#### **По допустимостта:**

Съдът намира, че така предявеният иск е допустим и следва да бъде разгледан. Съгласно константната съдебна практика правната квалификация на иска е служебно задължение на съда и се извежда от твърденията на ищеца в исковата молба. В настоящия случай съдът намира, че главният иск е с правно основание чл.55, ал.1, предл. първо ЗЗД, като процесната сума се претендира като платена при начална липса на основание, тъй като е платена по нищожна клауза от договор, сключен с потребител.

**След като прецени събраните по делото доказателства по реда на чл.235 ГПК, П. районен съд приема за установено от фактическа страна следното:**

Не се спори, че страните са обвързани от облигационно отношение по договор за паричен заем № \*\*\* от 28.05.2019 г.

От приложения Договор за кредит № \*\*\* от 28.05.2019 г. се установява, че ответникът е предоставил на ищцата заем в размер на 500.00 лева, който М. М. П. се е задължила да върне при условията и в сроковете, посочени в договора. Съгласно постигнатите между страните уговорки в договора, ответникът е предоставил сумата в размер на 500.00 лева, за срок от 12 седмици, при годишен процент на разходите (ГПР) от 47,84 %, и фиксиран лихвен процент по заема от 40,00 %. При тези параметри общото задължение по кредита е в размер на 525.36 лева, което включва: главница от 500.00 лева, 25.36 лева - договорна лихва. Видно от съдържанието на договора, чл.3 от същия, страните са постигнали съгласие да бъде рефинансиран текущ заем на ищцата по договор за паричен заем № 3473281, в размер на 166.51 лева. В чл.4, ал.1 от договора страните уговорили, че заемателят се задължава в срок до три дни, считано от датата на неговото сключване, да представи на заемотателя едно от следните обезпечения: 1/ две физически лица – поръчители, всяко от които да отговаря на следните изисквания: да представи служебна бележка от работодател за размер на трудово възнаграждение, нетния размер на

осигурителния му доход да е в размер на над 1000.00 лева, да работи по безсрочен трудов договор, да не е заемател или поръчител по друг договор за паричен заем, сключен с „\*\*\*\*“ АД, да няма неплатени осигуровки за последните две години, да няма задължения към други банкови и финансови институции или ако има – кредитната му история в ЦКР към БНБ една година назад, да е със статус не по-лош от „редовен“, като поръчителят подписва договор за поръчителство; 2/ банкова гаранция с бенефициер – заемотателя, за сумата по чл.2, т.7, със срок на валидност – 30 дни след крайния срок за плащане на задълженията по договора. В ал.2 от чл.4 от договора страните са постигнали съгласие, че при неизпълнение на задължението по настоящия договор от страна заемополучател да представи обезпечение в срока по предходната алинея, да дължи на заемотателя неустойка в размер на 148.68 лева, която се заплаща на разсрочено, заедно с всяка от погасителните вноски, като към размер на всяка от вноските посочени в чл.2, т.2 от договора, се добавя и сумата в размер на 12.39 лева.

Няма спор, че заемната сума е получена от ищцата.

От заключението на приетата и неоспорена съдебно-счетоводна експертиза, се установява, че ответникът е предоставил на ищцата кредит в размер на 500.00 лева, платим на 12 седмични погасителни вноски, всяка в размер на 43.78 лева, при фиксиран годишен лихвен процент от 40,00 %, ГПР - 47.84 %. От заключението се установява, че ищцата е превела по сметка на ответника сумата от 674.04 лева, като вещото лице е отразило датите в изготвена към заключението таблица. С вноската от 674.04 лева, ответникът е осчетоводил за погасяване сумата от 148.68 лева, представляваща неустойка за непредоставено обезпечение в рок, договорна лихва в размер на 25.36 лева, и главница в размер на 500.00 лева. Вещото лице е изчислило, че при параметрите на процесния договор – размер на кредита от 500.00 лева, срок на кредита – 12 седмици, и посоченият в договора годишен лихвен процент от 40,00 %, вещото лице е изчислило, че годишният процент на разходите по кредита е от 47.84 лева, а ако се включи и неустойката, годишният процент на разходите би бил в размер на 1125.73 %.

Съдът кредитира заключението на вещото лице, като обективно и компетентно дадено.

**При така установената фактическа обстановка, съдът прие от правна страна следното:**

Предявеният иск е с правно основание чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД, при който ищцата следва да докаже, получаването на сумата 148.68 лева от обогатилото се лице - ответника, която му е дадена от обеднялото лице, а от ответника основанието ѝ за получаване. В тази връзка ответникът твърди, че правното основание на което е получил процесната сума са сключен с ищцата договор за кредит, действителността на клауза от който, ищцата оспорва.

Няма спор между страните, че са обвързани от валидно облигационно правоотношение по процесния договор за паричен заем. Няма спор и, че ищцата е получила от ответника сумата от 500.00 лева, с част от която са погасени предходни задължения на

ищцата към ответника.

При съобразяване трайната съдебна практика на ВКС, когато съдът е сезиран с иск като процесния - по чл. 55, ал.1, пр. 1 ЗЗД, съдът не само може, но е и длъжен да провери действителността на договора и на ненаведени от страните основания в следните хипотези: 1) при нарушение на добрите нрави, съгласно т. 3 от ТР № 1/15.06.2010 г. на ОСТК на ВКС, в който смисъл е решение № 229/21.01.2013 г. по т.д. № 1050/2011 г. на II т.о. на ВКС; решение № 252 от 21.03.2018 г. по т.д. № 951/2017 г. на ВКС, II т.о.; решение № 247 от 11.01.2011 г. по т.д. № 115/2010 г. на ВКС, ТК, II т.о.; решение № 125 от 10.10.2018 г. по гр. д. № 4497/2017 г. на ВКС, III г.о.; 2) при неравноправни клаузи във вреда на потребителя, в който смисъл са решение № 23 от 07.07.2016 г. по т. д. № 3686/2014 г. на ВКС, I т.о.; решение № 188 от 15.12.2017 г. по т. д. № 2613/2016 г. на ВКС, II т.о.; решение № 142 от 01.08.2018 г. по т. д. № 1739/2017 г. на ВКС, II т.о. и 3) при нарушаване на императивни правни норми, които водят до накърняване на установения в страната правов ред, при положение, че за установяване на нищожността не се изисква събиране на доказателства, в който смисъл са решение № 204 от 05.10.2018 г. по гр.д. № 3342/2017 г. на ВКС, IV г.о.; решение № 198/10.08.2015 г. по гр.д. № 5252/2014 г., ВКС, IV г.о.; решение № 384 от 2.11.2011 г. по гр. д. № 1450/2010 г., ВКС, I г. о.

Предвид горното, следва да се вземат предвид освен наведените от ищцата доводи за недействителност на договора за заем, а също и да се извърши проверка дали ли е друго основание за нищожност на договора в кръга на описаните, за които съдът следи служебно.

Ответникът е небанкова финансова институция по чл.3 от ЗКИ, като може да отпуска кредити със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства. Ищцата е физическо лице, което при сключване на договора е действало извън рамките на своята професионална дейност, т.е. страните имат качествата на потребител по смисъла на чл. 9, ал. 3 ЗПК и кредитор съгл. чл. 9, ал. 4 ЗПК.

Критериите дали е налице нищожност поради противоречие с добрите нрави на неустойката, се съдържат в тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС, а именно - такава е неустойка, която е уговорена извън присъщите й обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Преценката за нищожност се извършва в зависимост от специфичните за всеки конкретен случай факти и обстоятелства, при съобразяване на примерно посочени критерии, като естеството и размер на обезпеченото с неустойката задължение, обезпечение на поетото задължение с други, различни от неустойката правни способности, вида на самата уговорена неустойка и на неизпълнението, за което е предвидена, съотношението между размера на неустойката и очакваните за кредитора вреди от неизпълнението. В този смисъл решение № 107/25.06.2010 г. на ВКС по т. д. № 818/2009 г., II т. о./.

В случая страните са уговорили клауза за задължаване на заемополучателя да осигури надлежно обезпечение на кредитора в тридневен срок от сключването на договора, като обезпечението следва да отговаря на конкретно посочени в договора условия (чл.4, ал.1 от договора), като при неизпълнение са предвидели неустойка във фиксиран размер от

148.68 лева. Така предвидената клауза за неустойка поради неизпълнение на договорно задължение за представяне на обезпечение противоречи на чл.21, ал.1 от ЗПК. Съгласно чл.21, ал.1 от ЗПК всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне на изискванията на закона, е нищожна.

Така, както е уговорена, неустойката е предназначена да санкционира заемателя за виновното неспазване на договорното задължение за предоставяне на обезпечение. Задължението за обезпечаване на главното задължение има вторичен характер и неизпълнението му не рефлектира пряко върху същинското задължение за погасяване на договора за паричен заем, съобразно договора и общите условия. Съдът намира, че въведените в договора изисквания за вида обезпечение и срока за представянето му създават значителни затруднения на длъжника при изпълнението му до степен, то изцяло да се възпрепятства. Непредоставянето на обезпечение не води до претърпяването на вреди за кредитора, който би следвало да прецени възможностите на заемотателя да предостави обезпечение и риска по предоставянето на заем към датата на сключването на договора с оглед на индивидуалното договаряне на договорните условия. Макар и да е уговорена като санкционна доколкото се дължи при неизпълнение на договорно задължение, неустойката води до скрито оскъпяване на кредита, а по съществото си е добавък към възнаградителната лихва, и в този смисъл би представлявала сигурна печалба за заемотателя, която печалба би увеличила стойността на договора. Основната цел на така уговорената неустоечна клауза е да доведе до неоснователно обогатяване на заемотателя за сметка на заемополучателя, до увеличаване на подлежаща на връщане сума.

Тъй като противоречието между клаузата за неустойка и добрите нрави е налице още при сключването на договора, то следва извода, че в конкретния случай не е налице валидно неустоечно съглашение и съобразно разпоредбата на чл.26, ал.1 във вр. с ал.4 ЗЗД, в тази си част договорът изобщо не е породил правно действие, а нищожността на тази клауза е пречка за възникване на задължение за неустойка по чл. 4, ал.2 от договора.

В горния смисъл, неустойката излиза извън присъщите ѝ по закон функции, като е сключена и в условията на неравноправност по смисъла на ЗЗП, което я прави нищожна поради противоречие с императивни норми на закона – чл.146, ал.1 от ЗЗП, а в последна сметка и с добрите нрави по смисъла на чл.26, ал.1 от ЗЗД, поради което и исковата претенция се явява основателна и доказана в пълен размер, а възраженията на ответното дружество са неоснователни.

Като законна последица от уважаване на тази претенция и на основание чл.86 от ЗЗД, следва да се присъди и законната лихва върху главницата, считано от датата на предявяване на иска – 15.04.2022 г. до окончателното плащане, каквото искане изрично е направено в исковата молба.

#### **По разностите:**

Страните са направили искания за присъждане на разности, за което са представили списък по чл.80 от ГПК.

На основание чл. 78, ал. 1 ГПК, на ищцата следва да бъдат присъдени сторените от нея разноски. Съгласно представения списък на разноските ищцата е направила такива за държавна такса в размер на 50.00 лева, както и 200.00 лева – депозит вещо лице. С оглед изхода на делото сторените от нея разноски следва да бъдат възложени върху ответната страна.

Налице са и основанията на чл. 38, ал.1, т.2 ЗА, тъй като няма данни по делото между ищцата и представлявалия а адвокат да е уговорено и заплатено адвокатско възнаграждение. Дължимото адвокатско възнаграждение на адв. Д. М., определено съобразно предвидените минимални размери в чл. 7, ал.2, т.1 от Наредбата № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения е в размер на 300.00 лева. Дължимото адвокатско възнаграждение следва да бъде присъдено ведно с дължимото ДДС за осъществената от адв. Д. М. безплатна адвокатска помощ на ищцата. Възнаграждението се дължи с ДДС, доколкото претенцията е заявена с посочения данък, а от адв. М. е представена справка, че е регистриран по ДДС, като еднолично адвокатско дружество с БУЛСТАТ \*\*\*.

Ответната страна също претендира присъждане на разноски, но с оглед изхода на делото такива не и се дължат.

Водим от горното, П. районен съд

## РЕШИ:

**ОСЪЖДА** на основание чл.55, ал.1, предл.1 от ЗЗД, „\*\*\*“АД, с ЕИК \*\*\*, със седалище/адрес на управление:гр. \*\*\* **ДА ЗАПЛАТИ** на М. М. П., ЕГН \*\*\*\*\*, със съдебен адрес: \*\*\* **сумата от 148.68 лева**, представляваща получена сума без правно основание от ответника „\*\*\*“ АД за сметка на ищцата М. М. П. в изпълнение на задължения на ищеца като заемополучател по Договор за паричен заем № \*\*\*от 28.05.2019 г., сключен между страните, която сума е формирана от неустойка за неизпълнение на задължение за предоставяне на обезпечение по чл.4 от Договора за паричен заем, ведно със законната лихва върху сумата, считано от датата предявяване на иска - 15.04.2022 г. до окончателното изплащане на сумата.

**ОСЪЖДА** „\*\*\*“АД, с ЕИК \*\*\*, със седалище/адрес на управление:гр. \*\*\* **ДА ЗАПЛАТИ** на М. М. П., ЕГН \*\*\*\*\*, със съдебен адрес: \*\*\* **сумата от 250.00 лева**, представляваща разноски по делото за държавна такса и депозит вещо лице.

**ОСЪЖДА** на основание чл. 38, ал.2 от ЗАДв. „\*\*\*“АД, с ЕИК \*\*\*, със седалище/адрес на управление:гр. \*\*\* **ДА ЗАПЛАТИ** на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“ с БУЛСТАТ: \*\*\* и адрес: гр. \*\*\*, представлявано от адв. Д. М. **сумата от 360.00 лева с ДДС**, представляваща адвокатско възнаграждение.

Сумите могат да бъдат платени по следната банкова сметка на М. М. П.: IBAN BG \*\*\*, в „\*\*\*“ АД.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред П. окръжен съд в двуседмичен срок от

връчването му на страните.

**Съдия при Районен съд – П.: \_\_\_\_\_**